

МСПМД (IMAS) 09.11

Перше видання
01 вересня 2007 р.
З врахуванням Поправки 3, червень 2013 р.

Очищення району ведення бойових дій

Директор,
Служба ООН з питань протимінної діяльності (UNMAS, ЮНМАС)
380 Madison Avenue, M11023
New York, NY 10017
USA

Е-mail: mineaction@un.org
Телефон: (1 212) 963 1875
Факс: (1 212) 963 2498

Застереження

Цей документ є чинним з дати, позначеної на титульному аркуші. Оскільки Міжнародні стандарти з питань протимінної діяльності (МСПМД (IMAS)) підлягають регулярній перевірці та регулярному перегляду, Користувачам слід звертатися з веб-сайтом проекту МСПМД (IMAS) за адресою: <http://www.mineactionstandards.org/> для підтвердження статусу таких стандартів, або перевіряти їх на веб-сайті UNMAS за адресою: www.mineaction.org

Повідомлення про авторські права

Цей документ Організації Об'єднаних Націй є одним з Міжнародних стандартів з питань протимінної діяльності (МСПМД (IMAS)), і авторські права на нього застережено Організацією Об'єднаних Націй. Ані цей документ, ані витяги з нього не можуть відтворюватися, зберігатися або передаватися в жодній формі, або за допомогою будь-яких засобів, або з будь-якою іншою метою без попередньої письмової згоди Служби ЮНМАС, що діє від імені Організації Об'єднаних Націй.

Цей документ не призначено для продажу.

Директор,
Служба ООН з питань протимінної діяльності (UNMAS, ЮНМАС)
380 Madison Avenue, M11023
New York, NY 10017
USA

Email: mineaction@un.org
Телефон: (1 212) 963 1875
Факс: (1 212) 963 2498

Зміст

Зміст	iii
Передмова.....	iv
Вступ	v
Очищення зони бойових дій.....	1
1. Сфера і рамки застосування.....	1
2. Посилання	1
3. Терміни, визначення та скорочення	1
4. Загальні умови, що стосуються ОЗБД.....	1
5. Вимоги, що стосуються ОЗБД	2
5.1 Територія, що підлягає очищенню.....	2
5.2. Якість очищення територій	3
5.3. Глибина очищення	3
5.4. Устаткування для виявлення	4
6. Безпека.....	5
7. Звітність і документування	5
8. Функції та обов'язки	6
8.1 Сторони конфлікту.....	6
8.2 Організація Об'єднаних Націй.....	6
8.3 Національний орган з питань протимінної діяльності.....	6
8.4 Організація, що займається розмінуванням	7
8.5 Орган моніторингу	7
8.6 Контрольний орган.....	8
Додаток А Посилання (Нормативні документи)	9
Реєстр поправок	11

Передмова

Міжнародні стандарти для програм у сфері гуманітарного розмінування були вперше запропоновані робочими групами на міжнародній технічній конференції, яка проходила у Данії в липні 1996 року. На конференції були встановлені критерії для всіх аспектів процесу розмінування, рекомендовані стандарти та узгоджене нове універсальне визначення поняття «розмінування». Наприкінці 1996 року принципи, запропоновані у Данії, були вдосконалені робочою групою під керівництвом ООН, і з'явилися «*Міжнародні стандарти для проведення операцій з гуманітарного розмінування*». Перше видання було опубліковане Службою Організації Об'єднаних Націй з питань протимінної діяльності (ЮНМАС) у березні 1997 року.

З того часу сфера застосування цих початкових стандартів була розширена з метою включення інших аспектів протимінної діяльності та відображення змін, внесених до операційних процедур, практики і норм. Ці стандарти були перероблені і перейменовані на *Міжнародні стандарти протимінної діяльності* (МСПМД (IMAS)).

Організація Об'єднаних Націй несе загальну відповідальність за створення умов і сприяння ефективному управлінню програмами протимінної діяльності, враховуючи розробку і підтримку стандартів. Зважаючи на це, ЮНМАС є підрозділом у структурі Організації Об'єднаних Націй, що несе відповідальність за розробку і підтримку МСПМД (IMAS). Підготовка МСПМД (IMAS) здійснюється за підтримки Женевського міжнародного центру гуманітарного розмінування.

Робота з підготовки, перегляду і зміни МСПМД (IMAS) здійснюється технічними комітетами за підтримки міжнародних, урядових і неурядових організацій. Найновішу версію кожного стандарту разом з інформацією про роботу технічних комітетів можна знайти за наступним посиланням: <http://www.mineactionstandards.org/>. Окремі МСПМД (IMAS) переглядаються не рідше, ніж один раз на три роки, для відображення нових змін у нормах і практиці протимінної діяльності, а також для включення цих змін до міжнародних правил і вимог.

Вступ

Припускається, що, незважаючи на заходи контролю постачання боєприпасів і контролю їх ефективності, на полі бою деякі боєприпаси не завжди спрацьовують відповідно до їх призначення. Як вже відомо з практики планування Знешкодження вибухонебезпечних предметів (ЗВП) прогнозована кількість випадків, коли активовані (в результаті вистрілу тощо) боєприпаси не спрацьовують, на рівні 10% в дійсності не справджується. При цьому за результатами останніх оцінок касетних боєприпасів, які не спрацювали, можна очікувати ступеня їх неспрацьовування на рівні до 30% - 50%.¹ Таким чином, у випадках використання великої кількості боєприпасів Вибухонебезпечні залишки війни (ВЗВ), враховуючи суббоєприпаси, що не вибухнули, можуть становити велику небезпеку в зонах попередніх бойових дій. Крім того, майже на всіх територіях, де виник конфлікт, трапляються небажані пов'язані з вибухами події в місцях зберігання боєприпасів в результаті невідповідного та / або неналежного поводження з боєприпасами. Як наслідок, ВЗВ поширюються і залишаються розкиданими на великій території біля місць їх зберігання.

Небезпека і ризик, пов'язані з ВЗВ, можуть бути різними в залежності від виду боєприпасів і багатьох змінних факторів, що стосуються систем активування боєприпасів, їх відстрілу або приведення боєприпасів в бойовий стан. Тому, якщо неможливо точно визначити стан будь-якого ВЗВ, принцип роботи полягає в тому, щоб ставитись до кожного такого предмета, як до небезпечного, і знищувати їх на місці. Наявність спеціальної інформації може в значній мірі допомогти оцінити ризик і небезпеку, пов'язану з боєприпасами, а також прийняти рішення стосовно того, чи є певний предмет безпечним, щоб можна було надалі продовжувати роботу.

За результатами діяльності в Афганістані, Косово, Лаоській НДР та Лівані отриманий досвід, який допоміг у розробці даного МСПМД (IMAS). Незважаючи на те, що потреба в діях, спрямованих на очищення території від ВЗВ найбільш актуальна відразу після припинення військових дій, може виникнути необхідність у довгостроковому очищенні і відповідному реагуванні протягом довгострокового періоду.

Метою гуманітарного розмінування є виявлення та усунення або знищення всіх мін і виявлення та усунення пов'язаної з ВЗВ небезпеки на визначеній території на певній глибині для забезпечення безпечного використання землі. Під час війни або конфлікту на багатьох територіях можуть проходити військові дії без мінування, і в таких зонах минулих бойових дій можуть залишатись ВЗВ, що несуть небезпеку. ВЗВ можуть призводити до гуманітарної небезпеки і затримки подальшого розвитку. Хоча й очищення зон минулих бойових дій відрізняється від звільнення від мін, його слід проводити заплановано і систематично для забезпечення безпечного доступу до земель і їх безпечного використання.

Очищення зони бойових дій (ОЗБД) – це систематичне і контрольоване очищення небезпечних територій, коли відомо, що відповідний ризик не пов'язаний з мінами.

Що стосується всієї діяльності з очищення територій, завдяки ОЗБД користувачі звільнених територій мають бути впевнені в тому, що очищена територія безпечна для використання. Для цього необхідні системи контролю і процедури очищення, які будуть відповідними, дієвими, ефективними і безпечними. При плануванні ОЗБД потрібно враховувати загальнодержавні і місцеві регіональні пріоритети. Крім того, місцевому населенню також необхідно регулярно надавати інструктажі та пояснення в ході діяльності, пов'язаної з очищенням територій, оскільки це можна вважати дуже ефективними заходами забезпечення впевненості у безпеці. Зв'язок з громадою має бути повсякденною функцією, включеною до відповідної діяльності.

Даний стандарт оснований на двох-етапному підході, передбаченому в МСПМД (IMAS) 09.10. Етап 1 (ЗЯ), передбачає акредитацію та моніторинг діяльності організації, що займається розмінуванням, до процесу очищення і під час нього. Етап 2 (КЯ), стосується перевірки безпечності звільненої та очищеної землі перед тим, як вона буде офіційно передана в користування.

Одночасне ЗЯ (до процесу очищення і під час нього) і КЯ після очищення території дозволять забезпечити прийнятний рівень впевненості у тому, що відповідна земля безпечна для цільового використання. Якість очищення має бути прийнятною як для Національного органу з питань протимінної діяльності (НОПМД), так і для майбутніх користувачів землі.

¹ За даними Національного органу з питань протимінної діяльності ступінь неспрацьовування боєприпасів, які використовувались у Лаосі, сягає 30%, а ступінь неспрацьовування боєприпасів, які використовувались у Лівані в 2006 році (за даними Координаційного центру з питань протимінної діяльності у Південному Лівані (МАСС SL)), становить десь біля 50% чи навіть більше.

Очищення зони бойових дій

1. Сфера і рамки застосування

В цьому стандарті визначаються параметри системи забезпечення якості (тобто, організація, процедури і функції), необхідні для визначення того, що Зони минулих бойових дій очищені відповідно до прийнятних стандартів.

Відомості стосовно очищення території біля місць зберігання боєприпасів після небажаного вибуху містяться у МТКБ 11.30 – Вибухи в місцях зберігання боєприпасів – ЗВП. Очищення території.

2. Посилання

Перелік посилань на нормативну документацію та інформативні джерела подається в Додатку А. Посилання на нормативну документацію – це посилання на важливі документи, які згадуються у даному стандарті, і які вважаються невід'ємною частиною умов, передбачених у цьому стандарті.

3. Терміни, визначення та скорочення

Повний глосарій всіх Термінів, визначень та скорочень, які використовуються у серії МСМПД (IMAS), подається в МСМПД (IMAS) 04.10.

У серії стандартів МСМПД (IMAS), слова 'shall' («має», «зобов'язаний»), 'should' («належить», «потрібно», «слід») і 'may' («може») використовуються для позначення бажаного ступеню забезпечення відповідності. Це вживання відповідає термінології, що використовується у стандартах і керівних принципах ISO:

- a) слово 'shall' («має», «зобов'язаний») використовується для зазначення вимог, методів або специфікацій, які повинні застосовуватися для того, щоб відповідати стандартові;
- b) слово 'should' («належить», «потрібно», «слід») використовується для зазначення бажаних вимог, методів або специфікацій; та
- c) слово 'may' («може») використовується для зазначення можливого методу або способу дії.

Термін «Національний орган з питань протимінної діяльності» (НОПМД) стосується державного органу чи відомства (часто це міжвідомчий комітет), в постраждалій від мін країні, на який покладено відповідальність за регулювання, управління і координування питань протимінної діяльності.

Примітка: За відсутності НОПМД може виявитися необхідним та доречним для ООН, або іншого визнаного міжнародного органу, взяти на себе деякі згадані обов'язки або всі згадані вище обов'язки, та виконання деяких або всіх функцій ЦЗР або, значно рідше, функції Національного органу з питань протимінної діяльності.

Термін «Поле бою» стосується території, де виявлено чи знайдено ВЗВ, враховуючи ВНВ, і Залишені небезпечні предмети (ЗНП). Полеми бою можуть вважатись зони минулих бойових дій, захисних позицій і місця, де є залишені, активовані, відстріляні або скинуті з повітря боєприпаси чи артилерійські боєприпаси.

Термін «Очищення зони бойових дій» (або ОЗБД) стосується систематичного і контрольованого очищення небезпечних територій, коли відомо, що до пов'язаної з ними небезпеки **не** відносяться міни.

Термін «орган моніторингу» стосується будь-якої організації, яка проводить моніторинг у відношенні роботи організації, що займається очищенням, і її підрозділів від імені НОПМД або ЦЗР.

Термін «контрольний орган» стосується будь-якої організації, що здійснює КЯ від імені НОПМД або ЦЗР шляхом застосування процедур довільного відбору проб або іншими відповідними та узгодженими методами перевірки відповідно до технічних вимог стосовно очищення території.

Поля минулих боїв вважаються «очищеними» після того, як організація, що займається очищенням, забезпечить видалення та / або знищення всіх чи певних ВЗВ / ВП (в залежності від отриманого завдання та вказівок) на визначеній території на певній глибині.

4. Загальні умови, що стосуються ОЗБД

Діяльність з ОЗБД включає виявлення та утилізацію ВЗВ, враховуючи ВНВ, і Залишені небезпечні предмети, але не враховуючи міни, на певних територіях, до яких можуть відноситись поля бою, захисні позиції і місця, де були активовані чи відстріляні скинуті з повітря боеприпаси або артилерійські боеприпаси, в тому числі касетні боеприпаси.

В залежності від гуманітарних пріоритетів і цільового використання земель ОЗБД може включати очищення поверхні землі і очищення під поверхнею землі. Необхідність в ОЗБД може виникати як у міській, так і в сільській місцевості.

Діяльність з ОЗБД не поширюється на утилізацію накопичених боеприпасів на державних складах і у державних сховищах.

ОЗБД не повинно проводитись на тих територіях, де можна очікувати небезпеку, пов'язану з наземними (протипіхотними тощо) мінами. З іншого боку, процедури звільнення території від наземних мін не слід застосовувати тоді, коли ОЗБД може бути більш відповідним і більш ефективним.

Примітка: За певних обставин допускається застосування методів ОЗБД на деяких територіях, коли відомо, що на таких територіях можуть бути наявні проти-транспортні міни лише певного виду, і без сумніву немає протипіхотних мін. Однак, таке рішення повинно прийматись на основі оцінки ризику на місці або на основі повного аналізу небезпеки у відношенні певної території. Для ознайомлення з інформацією стосовно оцінки ризику на місці див. Технічні примітки 10.20.02.

До ВП, пов'язаних з діяльністю, що стосується ОЗБД, можуть відноситись:

- a) боеприпаси у місцях колишніх військових позицій і місцях тимчасового зберігання боеприпасів, або боеприпаси, які були просто скинуті чи залишені, і які не були підготовані до використання і не відносяться до державних запасів (арсеналу);
- b) боеприпаси, споряджені запалом, підіривним пристроєм, засобами активування або іншим чином підготовані до використання, але не активовані чи не вистрелені, наприклад, боеприпаси на захоплених вогневих позиціях або на захоплених колишніх захисних позиціях;
- c) боеприпаси, які були активовані, вистрелені, скинуті, запущені або встановлені, але не спрацювали в повній мірі за призначенням. Сюди відносяться суббоеприпаси, що не вибухнули, і небезпечні компоненти тих Вибухонебезпечних предмети, що не вибухнули, які спрацювали лише частково; та / або
- d) міни-пастки і СВП, які не спрацювали або були залишені після припинення військових дій²).

5. Вимоги, що стосуються ОЗБД

5.1 Територія, що підлягає очищенню

Рамки території, що підлягає очищенню, визначаються органом, який дає завдання, на основі проведення неспеціалізованих та / або спеціалізованих досліджень з використанням джерел надійної інформації і доказів, зібраних в ході таких досліджень або під час діяльності, що стосується очищення території. Детальні відомості про неспеціалізовані дослідження містяться в МСПМД (IMAS) 08.10, а детальні відомості про спеціалізовані дослідження містяться в Міжнародному стандарті з питань протимінної діяльності МСПМД (IMAS) 08.20.

В пріоритетах ОЗБД в цілях очищення території для реалізації проектів забудівлі чи комерційних проектів, наприклад, щодо будівництва доріг, може визначатись конкретна територія, що підлягає очищенню. Для різних територій може бути визначена різна глибина очищення в залежності від оцінки небезпеки і майбутнього використання земель. Територія поза межами таких визначених рамок може залишатись забрудненою. Однак, в цілях гуманітарних завдань з ОЗБД рамки території, що підлягає очищенню, не можуть бути завжди визначені з самого початку і незмінно, а навпаки – можуть визначатись по мірі очищення. Зважаючи на це, пріоритети очищення необхідно визначати на основі впливу на місцеве населення, звертаючи увагу на особливі потреби чоловіків, жінок та дітей, які проживають на відповідній

² Відповідальність за роботу з СВП, як правило, несуть відповідні військові органи або органи поліції з використанням спеціального обладнання і збором необхідних для експертної оцінки доказів. Гуманітарні / цивільні організації, що займаються очищенням, повинні з великою обережністю ставитись до звільнення територій від неспрацьованих або залишених СВП, щоб не склалось враження, що вони підтримують певну сторону конфлікту, що загрожує в подальшому втратою статусу гуманітарної організації.

території, а також з врахуванням загальнодержавних пріоритетів, що стосуються інфраструктури.

5.2. Якість очищення територій

Вимоги до якості ОЗБД залежать від категорії ОЗБД. Розрізняються дві категорії ОЗБД: очищення поверхні землі та очищення під поверхнею землі. Для прийняття рішення стосовно того, чи проводити очищення поверхні землі та очищення під поверхнею землі одночасно чи послідовно необхідно провести оцінку ризику на місці, аналіз гуманітарних проблем та наявних ресурсів для очищення території (див. Технічні примітки 10.02.02 – Оцінка ризику на місці):

- a) очищення поверхні землі зазвичай основане на візуальному пошуку, хоча й бувають випадки, коли може використовуватись детектор для дослідження територій з густою рослинністю, земляних насипів або інших підозрілих територій з обмеженим доступом. Фіксування процесу і результатів пошуку, видів боєприпасів і місцезнаходження знайдених предметів має важливе значення і може допомогти при визначенні детальних параметрів будь-якого подальшого пошуку під поверхнею землі. За винятком випадків, коли у вимогах, що застосовуються у відношенні певного місця, передбачаються інші умови, всі ВЗВ, враховуючи БСЗ, та їх небезпечні елементи, повинні видалятися. Детальні відомості стосовно очищення територій від бронетранспортерів подаються у Технічних примітках в рамках протимінної діяльності 09.30.01, детальні відомості стосовно очищення територій від збідненого урану подаються у Технічних примітках в рамках протимінної діяльності 09.30.02, а детальні відомості стосовно очищення територій від касетних боєприпасів подаються у Технічних примітках в рамках протимінної діяльності 09.30.06 2008;
- b) для очищення під поверхнею землі можуть використовуватись різні методики виявлення або екскавації. Всі визначені ВЗВ і небезпечні компоненти видаляються відповідно до вимог органу, який дає завдання. Утилізація ВНВ, що не вибухнули, і Залишених небезпечних предметів повинна поводитись відповідно до МСПМД (IMAS) 09.30 – Знешкодження вибухонебезпечних предметів. Відомості стосовно Знешкодження вибухонебезпечних предметів в цілях очищення території біля місць зберігання боєприпасів після небажаного вибуху містяться у МТКБ 11.30 – Вибухи в місцях зберігання боєприпасів – ЗВП. Очищення територій).

Видалення та / або знищення всіх чи визначених ВЗВ / ВНВ, на певній території на визначену глибину має забезпечуватись шляхом:

- c) залучення акредитованої організації (чи організацій), що займається ОЗБД і має відповідні затверджені засоби, такі, як ручні знаряддя для ОЗБД, та персонал з відповідними рівнями кваліфікації і професійних вмінь у сфері ЗВП (детальні відомості стосовно ЗВП містяться в МСПМД (IMAS) 09.30, а детальні відомості стосовно стандартів професійних вмінь у сфері Знешкодження вибухонебезпечних предметів містяться в CWA 15464:2005), з використанням відповідних процедур контролю і застосуванням безпечних та ефективних операційних процедур;
- d) моніторингу роботи організації, що займається очищенням, та її підрозділів (див. МСПМД (IMAS) 07.40); а також
- e) проведення процедури перевірки очищеної землі після очищення території (див. МСПМД (IMAS) 09.20).

В технічному завданні на ОЗБД має бути вказана територія, що підлягає очищенню, розмір цільових предметів для виявлення, глибина очищення землі і вимоги у відношенні моніторингу та перевірки. Такі параметри вказуються НОПМД.

5.3. Глибина очищення

Якщо на певному полі бою потрібне очищення під поверхнею землі, відповідна глибина очищення визначається органом, який дає завдання, і може бути основана на результатах неспеціалізованих та спеціалізованих досліджень, або на іншій надійній інформації, що дозволяє визначити глибину знаходження Вибухонебезпечних залишків війни на відповідній території, а також на результатах оцінки майбутнього цільового використання земель. За відсутності надійної інформації стосовно глибини знаходження ВЗВ глибина очищення земель визначається органом, який дає завдання.

Визначення глибини очищення землі залежить від цільового використання земель, ймовірності впливу ризиків, пов'язаних з ВЗВ на відповідній території, що підлягає очищенню, та інших екологічних факторів.

Наприклад:

- a) ВЗВ можуть знаходитись на поверхні землі. В такому випадку в технічному завданні може бути визначено необхідність у видаленні і / або знищенні лише тих ВЗВ, які знаходяться на поверхні землі;
- b) при очищенні територій в міській місцевості може вимагатись видалення великої кількості уламків і завалів в процесі очищення;
- c) у випадках використання великих бомб і ракет або снарядів великого калібру глибина очищення може сягати декількох метрів; та / або
- d) у випадку сипучих пісків на пустельних територіях або в прибережних зонах може вимагатись очищення на глибину до декількох метрів, щоб виявити і знищити ВЗВ, які колись знаходились на поверхні або близько до поверхні.

По мірі виконання робіт з очищення необхідна глибина очищення землі може змінюватись. Будь-яка подібна зміна повинна бути спільно погоджена НОПМД та організацією, що займається очищенням, і має бути офіційно (документально) зафіксована.

Процес очищення необхідно повторювати в разі подальших змін цільового використання земель, що вимагає більшої глибини очищення. Мають бути визначені детальні записи і механізми моніторингу ймовірних змін.

Примітка: Існують ситуації, коли організація, що займається очищенням, отримує фінансування для виконання робіт на території з правом самостійно визначати свої завдання з очищення території на основі загальних пріоритетів, повідомлених фінансуючою стороною та / або НОПМД. В таких випадках організація, що займається очищенням, повинна дотримуватись рекомендацій, передбачених в МСПМД (IMAS) 07.11 – Звільнення земель. При цьому перед очищенням території потрібно скласти план очищення, в якому вказується відповідна територія, що підлягає очищенню, і необхідна глибина очищення землі.

Примітка: Під час дослідження важливе значення може мати визначення пори року, коли проходили бойові дії, оскільки це може впливати на глибину проникнення боєприпасів і забруднення (наприклад, під час сезону високої вологості земля стає м'якою, зимою ґрунт замерзає), або визначення географічного регіону і клімату (наприклад, в певному географічному регіоні літом ґрунт пересихає і стає дуже щільним) тощо.

5.4. Устаткування для виявлення

Для очищення під поверхню землі можуть використовуватись різні методи виявлення. До відповідного інструментарію виявлення відносяться:

- a) металошукачі для пошуку на невеликій глибині – такі ж самі, які використовуються при звільненні території від мін, незважаючи на те, що вони можуть бути занадто чутливими для ефективного виконання завдань з ОЗБД;
- b) металошукачі для пошуку на невеликій глибині, призначені або налаштовані для пошуку певних ВЗВ замість мінімальних металевих мін;
- c) детектори для пошуку на великій території і у великому радіусі;
- d) локатори для пошуку на великій глибині;
- e) магнітометри;
- f) детекторні плати, які переносяться вручну або монтуються на транспортні засоби чи причепи; та / або
- g) собаки мінно-розшукової служби (СМРС).

Примітка: Використання СМРС суворо обмежується при ліквідації безпосередніх наслідків удару касетними боєприпасами у зв'язку з забрудненням землі внаслідок вибуху. Більш детальна інформація про фактори, які впливають на роботу з використанням собак мінно-розшукової служби, подається в МСПМД (IMAS) 09.41.

Детальні відомості стосовно методики виявлення подаються у Посібнику з використання металошукачів для гуманітарного розмінування, опублікованому Європейською Комісією у 2003 році, і в Посібнику з методик і

систем виявлення для гуманітарного розмінування, опублікованому ЖМЦГР у березні 2006 року.

6. Безпека

Мінімальна безпечна дистанція для проведення дій з ОЗБД залежить від передбачуваної небезпеки і виду дій, що виконуються:

- a) при дослідженні в цілях очищення поверхні землі від ВНВ, що не вибухнули, коли існує ризик переміщення або зміщення ВНВ, що не вибухнули, необхідно визначити безпечну дистанцію і застосовувати принцип мінімальної кількості осіб на визначеній небезпечній території;
- b) при очищенні під поверхнею землі, що передбачає екскавацію, необхідно визначити безпечну дистанцію з врахуванням виду тих боєприпасів, які можуть знаходитись на відповідній території. Як приклад, можна згадати 50-метрову безпечну дистанцію в Афганістані і 10-метрову безпечну дистанцію в Лаосі, визначену на основі ефективного передбачення стосовно найбільш поширених видів боєприпасів, оцінка ризику і ймовірності детонації. Рекомендації у відношенні оцінки ризику на місці і безпечної дистанції подаються в МСПМД (IMAS) 10.20. Див. також Технічні примітки в рамках протимінної діяльності 10.20-02/2009, що стосується оцінки ризику на місці.

Примітка: При підготовці місця проведення роботи може передбачатись ретельне скошування, вирізування, видалення і прибирання рослинності після очищення поверхні землі, щоб забезпечити можливість позначення і підготовки робочих «смуг» або «квадратів» для подальшого очищення під поверхнею землі. Перевірки наявності предметів під поверхнею землі повинні проводитись перед забиванням кілочків або встановленням маркерів на землі.

Примітка: Параметри робіт з ОЗБД пошук повинні ретельно плануватись і координуватись для забезпечення повного покриття відповідної території. Можна здійснювати позначення «смуг», як це робиться при звільненні території від мін, однак, темпи робіт з ОЗБД часто значно перевищують темпи роботи зі звільнення від мін, і, зважаючи на це, потрібно обирати оптимальне співвідношення між необхідністю в позначенні та продуктивністю відповідних робіт. Відповідно до деяких програм територія для очищення під поверхнею землі ділиться на квадрати, наприклад 25 м x 25 м або 50 м x 50 м, і для кожного квадрату призначається один спеціаліст з очищення / фахівець з розмінування або одна робоча група. Межі «квадрату» можуть позначатись кілочками та / або стрічкою / мотузкою з позначенням та оперативним переміщенням окремих смуг в межах такого квадрату за допомогою туго натягнутих мотузок, для забезпечення постійного контролю і покриття всієї відповідної території з одночасною мінімізацією витраченого на позначення часу. Позначення в цілях ОЗБД має здійснюватись відповідно до МСПМД (IMAS) 08.40 – Позначення об'єктів небезпеки.

7. Звітність і документування

У Конвенції про заборону або обмеження застосування деяких різновидів звичайної зброї (КЗЗ), Протокол V (Вибухонебезпечні залишки війни) і в Конвенції про касетні боєприпаси (ККБ) визначаються певні обов'язки стосовно документування, зберігання і повідомлення інформації про ВНВ, Залишені небезпечні предмети і суббоєприпаси. Відповідно до наміру таких конвенцій ведення змістовних і детальних записів, що стосуються, зокрема, опису діяльності з Очищення зони бойових дій, відповідних осіб, які знаходять предмети, місць, де їх знайдено, і глибини, сприяє складенню короткострокового і довгострокового планування.

В багатьох країнах швидке ОЗБД зменшує ризик для населення і забезпечує можливість доступу до земель. В довгостроковій перспективі може виникнути необхідність в додатковому очищенні територій під поверхнею землі. Ведення записів із зазначенням видів боєприпасів, які можна знайти на різних територіях, надає певні переваги. Наприклад, очищення поверхні землі від наслідків удару касетними боєприпасами може усунути значну небезпеку, однак, в процесі такого очищення також стираються «сліди» боєприпасів або ознаки забруднення території, а тому (документальне) фіксування видів боєприпасів і місць їх знаходження допомагає зберегти інформацію про вражену ударами територію для подальшого пошуку під поверхнею землі. Кожне завдання, незалежно від того, чи воно стосується робіт на поверхні землі, чи робіт під поверхнею землі, повинно ретельно документуватись і фіксуватись у записах НОПМД.

Ведення записів у відношенні видів боєприпасів також допоможе отримувати відомості про рівень неспрацьовування боєприпасів, що, з часом, може дозволити робити припущення стосовно видів і кількості ВНВ, і Залишених небезпечних предметів, які можуть знаходитись в інших зонах бойових дій.

Наявність сучасних засобів картографії і звітності (ГІС, ІСУПМД тощо) дозволяє збирати і керувати точною

інформацією, що допомагає планувати виконання вимог стосовно термінового і довгострокового ЗВП. Враховуючи те, що в деяких країнах потреба в очищенні територій від ВЗВ і ВП триває десятиліттями, ефективну і комплексну систему фіксування інформації потрібно створювати з самого початку, і ретельно вести всі відповідні записи.

Вимоги стосовно звітності і документування повинен визначати НОПМД.

8. Функції та обов'язки

8.1 Сторони конфлікту

В цілях дотримання принципів, передбачених у Статуті Організації Об'єднаних Націй, Протоколі V КЗЗ і в нормах міжнародного права, що застосовуються в період збройних конфліктів, сторони збройного конфлікту несуть відповідальність за забезпечення захисту цивільного населення від ВЗВ.

У випадках використання ВП, які стають ВЗВ, після припинення активних військових дій ті сторони, які їх використовують, повинні забезпечити, коли це необхідно, допомогу з технічними, фінансовими, матеріальними або людськими ресурсами, щоб сприяти позначенню, очищенню території, видаленню або знищенню таких ВЗВ.

Сторони конфлікту несуть відповідальність за:

- a) дослідження та оцінку небезпеки, яку несуть ВЗВ;
- b) оцінку і визначення пріоритетності різних потреб і практичної обґрунтованості позначення, очищення території, видалення або знищення ВЗВ;
- c) позначення, очищення території, видалення або знищення ВЗВ;
- d) вжиття заходів, спрямованих на мобілізацію ресурсів, необхідних для виконання відповідних дій; а також
- e) на тих географічних територіях, які на відповідний час не контролюються однією чи більшою кількістю сторін конфлікту, такі сторони все одно мають надавати записи (дані) про використання боєприпасів, їх види і місцезнаходження, а також інші наявні у них відомості про місцезнаходження ВЗВ.

[Довідкова інформація: Конвенції про заборону або обмеження застосування деяких різновидів звичайної зброї, які можуть вважатись надмірно травматичними або можуть призводити до стихійних наслідків (КЗЗ).

8.2 Організація Об'єднаних Націй

Діючи від імені постраждалого населення і постраждалих країн, Організація Об'єднаних Націй має бути готовою до оцінки ситуацій і надання допомоги в ході збору та отримання відповідної інформації від сторін конфлікту.

Організація Об'єднаних Націй повинна вести наступні записи:

- a) відомості про засоби і методи очищення територій, що застосовуються для роботи з ВЗВ;
- b) переліки фахівців, експертних органів, відомств або державних центрів зв'язку / координаційних центрів з питань очищення територій від ВЗВ; а також
- c) технічна інформація про відповідні види вибухонебезпечних предметів.

8.3 Національний орган з питань протимінної діяльності

НОПМД повинен:

- a) коли це можливо, визначати територію, що підлягає очищенню, і глибину очищення у відповідних договорах та угодах;
- b) визначати критерії очищення територій, щоб організації, які займаються очищенням, могли без

проблем виконувати роботу з очищення в межах відповідної підозрілої території;

- c) визначати стандарти і рекомендації стосовно ЗЯ і КЯ, які будуть застосовуватись в цілях пов'язаних з очищенням територій договорів та угод;
- d) надавати відповідним організаціям акредитацію (дозволи) на проведення робіт з очищення територій;
- e) вести записи у відношенні очищених і неочищених земель із зазначенням стану очищення кожної підозрілої території;
- f) збирати і надавати технічну інформацію та інформацію чи результати аналізу у відношенні нещасних випадків / інцидентів, щоб допомогти встановити місцезнаходження і забезпечити безпечну утилізацію ВП на полях минулих боїв; а також
- g) визначати вимоги до основної кваліфікації та компетенції, пов'язаних зі ЗВП, які будуть застосовуватись в організаціях, що займаються очищенням територій.

8.4 Організація, що займається розмінуванням

Організація, що займається розмінуванням, повинна:

- a) отримати від НОПМД акредитацію (дозвіл) для ведення діяльності на повноваженнях організації, що займається ОЗБД;
- b) застосовувати пов'язані з очищенням територій стандарти, визначені НОПМД. За відсутності державних стандартів організація, що займається розмінуванням, повинна застосовувати відповідні МСПМД (IMAS) або стандарти, вказані у відповідному договорі;
- c) вести і надавати документацію, що стосується очищення територій, визначену НОПМД;
- d) застосовувати процедури контролю та операційні процедури, спрямовані на очищення землі відповідно до вимог, передбачених у відповідному договорі та угоді (чи угодах) з визначенням завдань;
- e) дбати про те, щоб постраждале населення було в повній мірі поінформоване про всі пов'язані з очищенням територій дії, які виконуються на відповідній території, і їх наслідки та значення для місцевого населення (зокрема, що стосується глибини очищення); а також
- f) слідкувати за тим, щоб особи (як чоловіки, так і жінки), залучені до діяльності з ОЗБД, були компетентними і належними чином підготованими (пройшли необхідну підготовку).

В разі відсутності НОПМД організація, що займається розмінуванням, бере на себе додаткові функції та обов'язки, до яких відносяться, зокрема, наступні:

- g) погоджувати вимоги та офіційно документувати відповідно до МСПМД (IMAS) 07.11 (Звільнення земель) для кожної Зони бойових дій:
 - (1) територію, що підлягає очищенню; а також
 - (2) глибину очищення;
- h) створювати і застосовувати систему моніторингу пов'язаних з очищенням територій дій, детальної звітності у відношенні знайдених ВНВ, Залишених небезпечних предметів і перевірок очищеної землі після очищення територій; а також
- i) надавати допомогу приймаючій країні при формуванні НОПМД і визначенні державних стандартів у відношенні якості очищення територій.

8.5 Орган моніторингу

Орган моніторингу повинен:

- a) отримати від НОПМД акредитацію (дозвіл) для ведення діяльності на повноваженнях органу

моніторингу;

- b) проводити моніторинг у відношенні організації, що займається очищенням, та її підрозділів відповідно до умов МСПМД (IMAS) 07.40 і вимог НОПМД; а також
- c) вести і надавати документацію, що стосується перевірок в рамках моніторингу, як визначено НОПМД.

8.6 Контрольний орган

Контрольний орган повинен:

- a) отримати від НОПМД або організації, яка діє від його імені, акредитацію (дозвіл) для ведення діяльності на повноваженнях контрольного органу;
- b) застосовувати процедури вибірки зразків відповідно до вимог НОПМД або МСПМД (IMAS) 09.20; а також
- c) вести і надавати документацію, що стосується перевірок, як визначено НОПМД.

Додаток А Посилання (Нормативні документи)

Наступні нормативні документи містять положення, які шляхом посилання на цей текст, вважаються положеннями, включеними до цієї частини даного стандарту. Що стосується датованих посилань, то подальші поправки і зміни до цих публікацій або їхні перегляди в даному контексті не застосовуються. Однак, сторонам угод, оснований на цій частині даного стандарту, рекомендується розглянути можливість застосування останніх видань і редакцій вказаних нижче нормативних документів. Що стосується недатованих посилань, застосовується останнє видання чи редакція відповідного нормативного документа, на який робиться посилання. Члени ISO та ІЕС ведуть реєстри чинних на відповідний час стандартів ISO або EN:

- a) МТНБ (IATG) 11.30 – Вибухи в місцях зберігання боєприпасів –ЗВП. Очищення територій;
- b) МСПМД (IMAS) 07.10 – Посібник з контролю пов'язаної з розмінуванням діяльності;
- c) МСПМД (IMAS) 07.30 – Акредитація організацій, що займаються розмінуванням, і їх діяльності;
- d) МСПМД (IMAS) 07.40 – Моніторинг у відношенні діяльності організацій, що займаються розмінуванням;
- e) МСПМД (IMAS) 07.11 – Звільнення земель;
- f) МСПМД (IMAS) 08.10 – Неспеціалізоване дослідження;
- g) МСПМД (IMAS) 08.20 – Спеціалізоване дослідження;
- h) МСПМД (IMAS) 08.40 – Позначення об'єктів небезпеки;
- i) МСПМД (IMAS) 09.10 – Вимоги у відношенні очищення територій;
- j) МСПМД (IMAS) 09.20 – Перевірка очищеної землі: рекомендації у відношенні застосування процедур вибірки зразків;
- k) МСПМД (IMAS) 09.30 – Знешкодження вибухонебезпечних предметів;
- l) МСПМД (IMAS) 09.41 – Операційні процедури, що стосуються собак мінно-розшукової служби;
- m) МСПМД (IMAS) 10.20 – Гігієна та охорона праці в місцях розмінування;
- n) МСПМД (IMAS) 10.30 – ЗІЗ відповідно до Гігієни та охорони праці; а також
- o) CWA 15464:2005 – Стандарти у відношенні кваліфікації та компетенції, необхідної для ЗВП.

Посилання на інші інформативні джерела:

- p) Протокол V (про вибухонебезпечні залишки війни) КЗЗ;
- q) Статут ООН;
- r) Конвенція про касетні боєприпаси (CCM);
- s) Технічні примітки 09.30.01 2001 – ЗВП. Очищення територій від бронетранспортерів;
- t) Технічні примітки 09.30.02 2001 – Очищення територій від збідненого урану;
- u) Технічні примітки 09.30.06 2007 – Очищення територій від касетних боєприпасів на основі досвіду, отриманого в Лівані;
- v) Технічні примітки 10.20-02/2009 – Оцінка ризику на місці;
- w) Посібник з використання металошукачів для гуманітарного розмінування, опублікований Європейською Комісією у 2003 році; а також
- x) Посібник з методик і систем виявлення для гуманітарного розмінування, опублікований ЖМЦГР у березні 2006 року.

Необхідно користуватись останніми версіями / виданнями / редакціями відповідних документів, вказаних у

посиланнях вище. У ЖМЦГР є копії всіх документів, посилання на які подаються в даному стандарті. ЖМЦГР веде реєстр останніх версій / видань / редакцій МСПМД, відповідних посібників, рекомендацій та посилань, і з ними можна ознайомитись на веб-сайті, що стосується МСПМД (<http://www.mineactionstandards.org/>). НОПМД, роботодавці та інші зацікавлені органи чи організації повинні отримати копії відповідних документів перед тим, як розпочати роботу в рамках програм з протимінної діяльності.

Реєстр поправок

Внесення поправок до МСПМД (IMAS)

Серія стандартів МСПМД (IMAS) підлягає офіційному перегляду на трирічній основі, проте це не виключає внесення поправок в межах цих трирічних періодів з причин операційної безпеки й ефективності або ж для редакційних цілей.

При внесенні поправок до цього МСПМД (IMAS) їм надається номер, вказується дата та наводиться загальна інформація про відповідну поправку (див. таблицю нижче). Поправка також буде вказана на титульній сторінці МСПМД (IMAS) шляхом її зазначення під датою видання і фразою «містить поправку номер(-и)1 тощо».

Після завершення офіційного перегляду кожного МСПМД (IMAS) можуть випускатися нові видання. Поправки аж до самої дати нового видання будуть внесені до нового видання і таблиця реєстру поправок буде очищена. Після цього реєстрація поправок почнеться знову до того часу, поки не буде проведено новий перегляд.

Версіями МСПМД (IMAS) з найпізнішими поправками є версії, розміщені на веб-сайті МСПМД (IMAS) за адресою www.mineactionstandards.org.

Номер	Дата	Детальна інформація про поправку
1	01 березня 2010 року	<ol style="list-style-type: none">1. Зміна визначення терміну НОПМД.2. Зміна адреси Служби ООН з питань протимінної діяльності ЮНМАС.3. Видалення Додатка В і посилання на нього у Статті 3.4. Введення поняття «звільнення земель» і включення посилань на МСПМД (IMAS) 08.20, 08.21 і 08.22, що стосуються звільнення земель.5. Забезпечення включення гендерних питань та питань, пов'язаних з культурною різноманітністю (внесення невеликих доповнень в цьому відношенні).6. Включення посилання на нормативний документ «ПРООН/Ресурсний центр контролю легкої стрілецької зброї у Південно-Східній Європі RAMD/S 05.55».7. Включення посилання на СВА стосовно Стандартів у відношенні кваліфікації та компетенції, необхідної для ЗВП.8. Внесення незначних змін в різних місцях документа для врахування питань, пов'язаних з касетними боєприпасами, а також включення посилання на ККБ.
2	01 серпня 2012 року	<ol style="list-style-type: none">1. Видалення посилання на нормативний документ «ПРООН/Ресурсний центр контролю легкої стрілецької зброї у Південно-Східній Європі RAMD/G 05.55» в переліку посилань і у всьому тексті стандарту.2. Включення посилання на нормативний документ «МТКБ (IATG) 11.30 – Вибухи в місцях зберігання боєприпасів – ЗВП. Очищення територій» в перелік посилань та в інших місцях у тексті стандарту.3. Перегляд стосовно впливу розробки МТКБ (IATG).4. Незначні типографічні поправки.
3	01 червня 2013 року	<ol style="list-style-type: none">1. Перегляд впливу нового МСПМД (IMAS), що стосується звільнення земель.2. Включення номера поправки у назві та у верхньому колонтитулі документа.3. Обновлення посилань на МСПМД (IMAS), технічні примітки до них і «звільнення земель» в пунктах 5.1, 5.3, 8.4 і в Додатку А.